

דפדפנה

בין הדף היומי ופרשת השבוע

מלוא חופניים

הנהגתו של משה, אך מבלי לפגוע בה כמלוא נימה, פעמים ממש בחשאי.

נראה, שלא בכדי השתמשה התורה באותו מונח 'מלוא חופניים' גם בסיועו של אהרון למשה במכת שחין וגם בציווי על הקטורת הייחודית לו בלבד.

הביטוי 'מלוא חופניים' פשט בלשון הקודש ופירושו הרווח במילונים העבריים בד"כ הינו: הֶרְבָּה, בשפע, המון.

בחסידות נוהגים לברך מלוא חופניים נחת חסידית או מלוא חופניים ברוחניות ובגשמיות. דוגמא לשימוש בביטוי זה נמצא לפניכם בסיפור 'המלך בדרך' שסיפר רבי אלימלך מליז'נסק (נועם אלימלך ד כא) בזו הלשון: "שמעתי פעם משל נפלא מהרב המגיד הגדול ממזריטש, מדוע אנו רואים כעת, בהיותנו בגלות המרה, שיש בני אדם הזוכים לרוח הקודש יותר מאשר בימי הנביאים, אז היו זקוקים להכנה רבה ולהתבודדות כדי לזכות לדרגה נפלאה של נבואה. משל למה הדבר דומה? למלך אדיר ונערץ שישב בארמון מלכותו בעיר הבירה. ארמונו היה מקום פאר והדר, מיטות מוצעות, טרקלינים מפוארים וכל מה שחפץ לבו היה לו בארמונו. באחד הימים הגיע איש פשוט מאוהביו של המלך וביקשו להזמינו לסעודה מפוארת שהכין לו בביתו. סירב המלך, שהרי הדבר נחשב לו לביזיון לצאת מהארמון המפואר וללכת לבית אחד מפשרי העם – על אף הסעודה המפוארת שהכין אהובו. שונה הדבר כשהמלך נמצא בדרך ארוכה והשמש נוטה לשקוע וברצונו ללון ולנוח כדי לאגור כח להמשך מסעו או אז בוודאי שהמלך לא יברר לו מקום מפואר וגם אם ימצא אכסניא פשוטה נקיה ומסודרת בה יוכל להניח את ראשו, יסכים המלך לבלות בה את הלילה.

כן הדבר גם בנמשל, בזמן שבית המקדש היה קיים הייתה השכינה שורה בו ומשם יצאה אורה לכל העולם. משום כך כדי לזכות ברוח הקודש ובנבואה היה צורך בעבודה וביגיעה רבה. גם זאת רק בזמנים מיוחדים, כמו ימי שמחת בית השואבה – שאז היו שואבים מלוא חופניים רוח הקודש ונבואה. אך עתה עם ישראל שרוי בגלות הנוראה והשכינה מתגוללת בעפר ומחפשת אחר מקום מנוחה הרי גם כשתמצא אכסניא פשוטה אך נקיה מעבירות ומחטאים – שם תקבע את דירתה".

בפרשתנו, פרשת וארא, כתוב במכת שחין: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן קְחוּ לָכֶם מֵלֵא חֻפְנֵיכֶם פִּיחַ כֶּבֶשׂן וְזָרְקוּ מִשֶּׁה הַשְּׂמִימָה לְעִינֵי פְרָעָה וְהִיא לְאַבְקָה עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִיא עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה לְשַׁחֵן פָּרַח אֲבַעְבֵּעַת בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם." (שמות ט' ח').

כבר עמדו חז"ל על בעיה לשונית הקיימת בפסוקים שכן מחד ה' אומר למשה ולאהרון "קחו לכם מלא חופניים פִּיחַ כֶּבֶשׂן (משמע גם משה וגם אהרון) וזרקו משה השמימה... (משמע – משה לבדו) והיה לאבק על כל ארץ מצרים..." לפיכך עונים חז"ל שבמכת השחין היה נס כפול שהחזיקה יד משה מלא חופנים של משה ואהרון, בבחינת, החזיק המועט את המרובה, ואותה כמות המועטת התפשטה על כל ארץ מצרים למקום מרובה.

השבוע למדנו בדפי הדף היומי מסכת יומא דף מז. – מט: את הסוגיות העוסקות בדיני החפינה ביוה"כ. כתוב בתורה בפרשת אחרי מות, שראשיתה עוסקת בסדר העבודה ביוה"כ, כך: "וְלָקַח מֵלֵא הַמַּחְתָּה גִּחְלִי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמֵלֵא חֻפְנֵי קִטְרֹת סָמִים דָּקָה וְהֵבִיא מִבֵּית לְפָרֶכֶת". (ויקרא טז, יב). הסוגיא בגמרא הדנה בחפינה באורכה באה בעקבות המשנה בדף מז. הפותחת את הפרק החמישי במסכת ובה כתוב: "הוציאו לו (לכהן הגדול ביוה"כ) את הכף ואת המחיתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה נטל את המחיתה בימינו ואת הכף בשמאל". ומשמע מהגמרא שאין לעשות את החפינה בכלי אלא ביד בלבד. וכל כהן לפי מידת ידו הגדול לפי גודלו והקטן לפי קוטנו. הגמרא במסכת יומא דף מד. אומרת "תנא דבי ר' ישמעאל על מה קטורת מכפרת? - על לשון הרע. יבא דבר שבחשאי (קטורת בקודש הקודשים) ויכפר על מעשה חשאי (לשון הרע הנאמרת בדרך כלל בחשאי)".

ייתכן לומר עפ"י גמרא זו שאהרון הכהן זכה בהקטרת הקטורת היומיומית ובייחודה המתירה לו כניסה פעם בשנה לפני ולפנים – בחשאי, בשל התנהגותו מלאת הענווה לצד אחריו. אחד המאפיינים של העניו הוא עובדת היותו עושה דברים, בחשאי, שכן מסרב הוא לקנות לו כבוד. אהרון הכהן היוצא שמח לקראת אחיו, מלווה אותו בצמוד לאורך כל ימי